

ADVIES

KLEINE PROJECTEN

AANVRAAG: Yinka Shonibare MBE – Helmond, Africa (werktitel)

AANVRAGER: Gemeentemuseum Helmond

NR: BKL/2016/080

BEGROTING: €160.500,-

BIJEENKOMST ADVIESCOMMISSIE: 12 juli 2016

GEVRAAGDE BIJDRAGE: €48.000,-

AUTEUR PRE-ADVIES: Anne Erkelens-Schuurmans

1. ALGEMEEN

Gemeentemuseum Helmond presenteert van 18 september 2016 t/m 12 februari 2017 een tentoonstelling van de Brits-Nigeriaanse beeldend kunstenaar Yinka Shonibare MBE. Tegelijkertijd en hieraan gerelateerd organiseert het museum in samenwerking met Vlisco een tentoonstelling over (de geschiedenis van) deze Helmondse textielabrikant die dit jaar 170 jaar bestaat. Geschiedenis, productieprocessen, ontwerpen en toepassing in kunst en mode van de Vlisco stoffen zijn hier onderwerp. De twee tentoonstellingen zijn verbonden omdat Shonibare in zijn installaties en kunstwerken Helmondse Vlisco stoffen toepast.

Voor de adviescommissie presenteerde directeur van het Gemeentemuseum Marianne Splint, vergezeld door stagiaire Sophie Beekelaar, het project. Er werd onder andere beeldmateriaal getoond van werk van Shonibare en een ontwerp van een vloerschildering (met Vlisco/batik motief) van Simone Post die op het plein komt voor de Boscotondohal. Verder ging het gesprek over de duurzame versterking van het cultuursysteem in relatie tot dit project en het ondernemerschap van het museum.

2. OPMERKINGEN BIJ CRITERIA

2.1 VERPLICHT

a. Het project is van hoge kwaliteit, tot uitdrukking komend in oorspronkelijkheid, zeggingskracht en vakmanschap of heeft een ontwikkelkarakter met het oog op reële groei naar hoge culturele kwaliteit (score: zeer goed)

De adviescommissie vindt het naar Helmond halen van kunstenaar Shonibare prijzenswaardig. Er is geen enkele twijfel over zijn artistieke kwaliteit en actualiteit.

De verbinding die Shonibare's kunst heeft met Vlisco en dus Helmond maakt dit project uniek en bijzonder.

Shonibare komt als het ware naar zijn 'thuisbasis' en dat maakt deze duo tentoonstelling zeer krachtig.

Kenmerkend voor het werk van Shonibare is dat de beelden die hij voorschotelt vaak naar pijnlijke momenten in de geschiedenis zoals kolonialisme verwijzen. Hij weet zo op geheel eigen wijze historische thema's te actualiseren en stelt in zijn werk steeds oorsprong, authenticiteit, high art en populaire beeldcultuur centraal. Dit sluit ook aan bij de huidige maatschappelijke context (vluchtelingenproblematiek, brexit), wat deze duo tentoonstelling volgens de commissie nog relevanter maakt.

b. Het project versterkt het cultuursysteem van de provincie Noord-Brabant op duurzame wijze of heeft een ontwikkelkarakter met het oog op duurzame versterking van het cultuursysteem (score: voldoende onder voorwaarde)

In de pitch is uitvoerig gesproken over hoe de duurzame versterking van dit project (of de ontwikkeling daartoe) benoemd kan worden. Projecthouder geeft zelf aan dat deze duo tentoonstelling een *boost* voor zowel het museum als voor de stad Helmond is. Het cultureel aanbod in Helmond is mager en dient versterkt te worden. Het zichtbaar maken van het cultureel erfgoed door de unieke verbinding met een groot kunstenaar als deze zet het museum op de kaart, zorgt voor erkenning en hiermee voor verankering in het Helmondse maar zeker ook Brabantse cultuursysteem. De commissie onderschrijft dat de impact die de kwaliteit van deze tentoonstelling heeft het museum een stap hoger brengt. Het is een statement voor het Gemeentemuseum om een topkunstenaar naar Nederland te halen en de onmiskenbare relevantie voor Helmond versterkt de impact van de

tentoonstelling. In dit licht is de opbrengst duurzaam te noemen.

De commissie spreekt de hoop uit dat, ondanks forse bezuinigingen binnen het bedrijf, de samenwerking met Vlisco zal voortduren en uitkristalliseren en bijvoorbeeld een concreet vervolg zal krijgen in de vorm van een opdracht aan Yinka Shonibare.

Ook het idee om een Vlisco museum als poot van het Gemeentemuseum ter uitbreiding van de reeds aanwezige stadscollectie op te zetten oogst bijval in de commissie.

De commissie begrijpt dat de samenwerking met de Stephen Friedman Gallery op dit moment nog niet van structurele aard is maar de ambitie van de projecthouder om deze te onderhouden schept voor nu voldoende vertrouwen in de besteding van deze connectie, en daarmee voor langere tijd toegang tot de hoog aangeschreven kunstenaars van Friedman en diens netwerk.

Met bovenstaande onderbouwing is aan de duurzaamheidsbelofte voldaan, maar de commissie is van mening dat deze qua p.r. nog onvoldoende wordt uitgebuit. De commissie vindt dat de huidige marketingcampagne geen recht doet aan de status van de kunstenaar, de potentiële impact van de duo tentoonstelling en de ambitie van het museum. De projecthouder zou groter moeten denken met een marketingplan waaruit een gedegen landelijke uitrol blijkt en die dezelfde mate van ambitie heeft als de grootsheid die van het project afstraalt. In het huidige marketingplan wordt, zo vindt de commissie, te lokaal en te regionaal gedacht.

De commissie laat de beoordeling van deze aanvulling aan het bestuur van Brabant C.

c. Het project is ten minste van nationale betekenis of heeft het potentieel daar in maximaal 3 jaar toe te leiden (score: goed)

Zoals eerder beschreven onder a. wordt dit project voor het Gemeentemuseum Helmond een uithangbord naar de rest van Nederland om zichzelf op de nationale kaart te zetten.

Door het presenteren van internationaal kunstenaar Shonibare in combinatie met het over vele werelddelen verspreide textiele erfgoed van Vlisco, is dit project zeker internationaal te noemen.

De nationale betekenis is verder evident doordat men de tentoonstelling verbindt met het Dutch Designjaar 2017 en de Mondriaan route.

d. In het project is sprake van ondernemerschap (score: voldoende onder voorwaarde)

De aanvrager vestigt in de aanvraag de aandacht vooral op de ontwikkeling van de afgelopen jaren in het ondernemerschap van het Gemeentemuseum als geheel. Het Kasteel is verbouwd en wordt sinds 2012 ook verhuurd voor evenementen, feesten en huwelijksvoltrekkingen. De inkomsten die dit oplevert (zo'n 25.000 euro per jaar) worden o.a. aangewend als tentoonstellingsbudget. Met ingang van 2016 komt er ook een horeca gelegenheid.

In de aanvraag voor het onderliggende project worden wel de stakeholders genoemd, maar hun bijdragen worden nog maar mondjesmaat vertaald in financiële steun. Zoals ook in de risico analyse door de projecthouder wordt aangegeven, wordt de duo tentoonstelling grotendeels door eigen bijdragen en fondsen gefinancierd; een vrij traditionele financieringsmix, constateert de commissie.

De commissie adviseert het ondernemerschap in dit project een stimulans te geven. Vanwege het vertrouwen in de impact, bezoekersaantallen en dus de opbrengst van de tentoonstelling, adviseert zij, in lijn met de opdracht die het Brabant C Fonds vanuit de Provincie meekreeg om revolverend te zijn, te komen tot een verlening waarbij een deel van de meeropbrengsten (indien er sprake is van winst) terug stromen naar het Fonds.

Van alle opbrengst die uitstijgt boven de geraamde €44.500, zou daartoe de helft naar het Fonds kunnen revolveren. Brabant C zou dit geld vervolgens kunnen reserveren als startkapitaal voor een passende vervolgaanvraag van het Gemeentemuseum Helmond.

e. Het project is nieuw of geeft een nieuwe impuls aan een bestaand project of organisatie (score: zeer goed)

De commissie ziet dat dit project voor het Gemeentemuseum Helmond van groot belang is om een stap verder te zetten en ook buiten de regio meer bekendheid te verwerven. Een nieuwe impuls voor de ontwikkeling van het museum is de samenwerking met Vlisco en de Stephen Friedman Gallery. Vervolgens is het koppelen van hedendaagse kunstenaar Yinka Shonibare aan Helmond op de wijze waarop dat hier gebeurt uniek en nieuw. De commissie gelooft ook dat het naar Helmond halen van een kunstenaar van het formaat van Shonibare een impuls aan de hele kunstinfrastructuur in Brabant kan geven.

f. Het project draagt bij aan talentontwikkeling in de provincie Noord-Brabant (score: voldoende onder voorwaarde)

De aanvrager beargumenteert dit criterium met de mogelijkheid van algemene kennisdeling en de mogelijkheid van tentoonstellingsbezoek voor studenten aan MBO- en HBO-vakopleidingen. Dat vindt de commissie op zichzelf onvoldoende om van bewuste sturing op ontwikkeling van toptalent te kunnen spreken. Daarvoor zou minstens nodig zijn dat bezoeken door vak studenten aan ontwerpopleidingen ingekaderd en begeleid plaatsvinden.

Daarnaast beschouwt de adviescommissie de ontwikkelingsstap die directeur Marianne Splint zelf in dit project maakt als talentontwikkeling. De commissie beschouwt Marianne Splint als toptalent in de Brabantse museumwereld en ziet in het project een bijdrage aan haar (inter-)nationale ervaring en netwerk.

2.2 FACULTATIEF (minimaal 2)

g. Het project ondersteunt de ontwikkeling van een culturele hotspot (score: onvoldoende)

De aanvrager onderbouwt dit criterium met de verwijzing naar het eigen museum, maar deze gebouwen (Kasteel en Boscotondohal) hebben naar het oordeel van de commissie geen dusdanige culturele en publieksfunctie om als culturele hotspot in de zin van dit criterium aangemerkt te worden.

h. Het project is innovatief, doordat het zich binnen zijn discipline of sector onderscheidt in inhoud, uitvoering of cultureel ondernemerschap en specifiek daarmee het cultuursysteem versterkt (score: onvoldoende)

Hoewel de inhoud van de tentoonstelling door de verbinding van een internationaal kunstenaar aan Helmonds textiele erfgoed enig in zijn soort is, wil dit volgens de commissie niet automatisch zeggen dat hiermee sprake is van innovatie. Ze acht dit criterium vanuit de aanvraag onvoldoende onderbouwd en ook minder relevant voor dit project.

i. Het project draagt bij aan de vrijetijdseconomie van de provincie Noord-Brabant (score: voldoende)

De commissie heeft ten aanzien van deze duo tentoonstelling vertrouwen dat Helmond zich in ieder geval nationaal beter profileert als plek waar belangrijke hedendaagse kunst te zien is. Kunstenaar Shonibare is internationaal bekend en zijn werk zal zeker bezoekers naar de stad trekken.

j. Het project kan rekenen op draagvlak in de Brabantse samenleving (score: voldoende)

De naam Shonibare op zich zorgt al voor enig draagvlak vanwege zijn reputatie en bekendheid.

Door de betrokkenheid bij dit project van Vlisco wordt de textielachtergrond, en daarmee vele inwoners, van Helmond en omstreken direct aangesproken omdat bijna iedereen wel een link heeft met iemand die bij Vlisco werkt of heeft gewerkt.

De commissie is ook positief over de randactiviteiten die rondom de tentoonstelling georganiseerd worden om het lokale draagvlak te vergroten: men haakt ermee aan bij de Cultuurnacht op 22 oktober 2016, er komt een fotowedstrijd waarbij Helmonders zelf mogen vastleggen waar ze trots op zijn in hun stad en het Eindhovens Dagblad publiceert een artikel over drie generaties die werkzaam waren/zijn bij Vlisco.

k. Het project ligt in het verlengde van het profiel van Brabant. (score: voldoende)

Gemeentemuseum Helmond geeft een actuele betekenis aan historisch erfgoed van Helmond door met deze tentoonstelling een link te leggen tussen de hedendaagse kunst van Shonibare en de (geschiedenis van) Vlisco. Ook onderschrijft de commissie dat de koppeling met de Brabantse maakindustrie en ambachtelijkheid, in het bijzonder in verband met textiel, goed aansluit bij het actueel en historisch industrieel profiel van Brabant.

l. Bij het project is sprake van samenwerking met een of meer andere partijen, waarbij tenminste een partij behoort tot een domein buiten de culturele sector (score: voldoende)

De commissie oordeelt dat aan dit criterium nipt wordt voldaan en ziet in het verlengde graag nog de uitwerking die onder f (talentontwikkeling) wordt bedoeld.

De grootste samenwerkingspartners van het Gemeentemuseum voor dit project zijn de Helmondse textiel fabriek Vlisco en de Londense Stephen Friedman Gallery.

Verder wordt voor de marketing met VisitBrabant en Stadsmarketing Helmond samengewerkt.

m. Het project wordt uitgevoerd binnen of in samenwerking met de Brabantse topsectoren (score: onvoldoende)
Hoewel de aanvrager voor dit criterium verwijst naar de textielindustrie, onderbouwt dit volgens de commissie onvoldoende de relatie met een Brabantse topsector.

3. ADVIES

De commissie adviseert het gevraagde bedrag van €48.000,- beschikbaar te stellen voor Gemeentemuseum Helmond. De duo tentoonstelling Yinka Shonibare/Vlisco is een prachtig project. De commissie prijst de artistieke kwaliteit van Shonibare, het feit dat hij naar Nederland wordt gehaald en ze ziet de relevantie van de unieke connectie met het Helmondse Vlisco echt als meerwaarde. Het museum zet op deze manier een opvallend project neer om Helmond op de artistieke kaart te zetten.

Wat betreft de duurzame versterking van het cultuursysteem en het ondernemerschap wil de commissie echter graag wat handreikingen meegeven aan de projecthouder en daarom formuleert ze de volgende, uit de vergadering voortkomende voorwaarden.

Alvorens Brabant C overgaat tot verlening moet projecthouder aan het fondsbestuur voorleggen:

1. een aanvulling op het marketingplan waaruit een gedegen landelijke uitrol van dit project blijkt die dezelfde mate van ambitie heeft als de grootsheid die van het project afstraalt. Het plan moet (meer) recht doen aan het kaliber van de kunstenaar en zo het potentieel voor versterking van het cultuursysteem van Brabant voor dit soort kunstenaars beter benutten. In het huidige marketingplan wordt, zo vindt de commissie, te lokaal en te regionaal gedacht.

De commissie laat de beoordeling van deze aanvulling aan het bestuur van Brabant C.

Ter stimulering van het ondernemerschap en om te tonen dat de commissie alle vertrouwen heeft in de opbrengst van het project adviseert ze het volgende in het geval er winst gemaakt wordt:

2. De commissie adviseert dat van alle opbrengst die uitstijgt boven de geraamde €44.500,- de helft revolveert naar het Fonds. Brabant C zal deze opbrengst vervolgens reserveren als startkapitaal voor een passende vervolgaanvraag van het Gemeentemuseum Helmond.

De projecthouder kan in samenspraak met het bestuur van Brabant C de inkomstenraming nog eens nalopen en verdere concrete afspraken vastleggen rondom deze vorm van winstdeling.

Verder adviseert de commissie ten slotte de volgende voorwaarde:

3. Ter versterking van het criterium talentontwikkeling adviseert de commissie om met betrekking tot de potentie van het project op het gebied van samenwerking met ontwerp-vakopleidingen, jonge kunstenaars en/of designers een meer concrete uitwerking te vragen met onder meer benoemde opleidingen en ingekaderd bezoek. Een plan hiertoe dient te worden voorgelegd aan het bestuur van Brabant C en afspraken hieromtrent kunnen in de uitvoeringsovereenkomst worden vastgelegd.

4. SAMENSTELLING ADVIESCOMMISSIE

George Lawson (voorzitter)

Rob Schoonen

Stan Topouzis

Lydia van Oosten

Jasmijn van der Hamsvoord

Antoinette Klawer

Anne Erkelens-Schuurmans (commissie-secretaris)

Disclaimer: bovenstaand advies is opgesteld ten behoeve van besluitvorming door het bestuur van Stichting Brabant C Fonds. Het advies op zichzelf is geen besluit tot verlening, noch geeft het aanspraak op een besluit tot verlening. Het besluit van het bestuur van Stichting Brabant C Fonds kan afwijken van het advies. Art. 8.3 van de

statuten van de stichting bepaalt dat het bestuur een voornemen om met het besluit af te wijken van het advies, ter advisering dient voor te leggen aan de Raad van Toezicht van de stichting.